

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO.410.025.01.2019

Pan
Maciej Fedyna
Prezes Zarządu Concordia Polska
Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych
ul. S. Małachowskiego 10
61-129 Poznań

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/047 Wsparanie środkami publicznymi systemu ubezpieczeń rolniczych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Concordia Polska, Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, ul. S. Małachowskiego 10, 61-129 Poznań (dalej: „TUW”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Maciej Fedyna - Prezes Zarządu TUW od 30 listopada 2018 r., wcześniej Prezesem Zarządu był Jacek Smolarek ¹ .
Zakres przedmiotowy kontroli	Prawidłowość zawarcia i rozliczenia umów z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie dopłat do ubezpieczeń upraw i zwierząt gospodarskich.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2017 r. do 30 czerwca 2019 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzanych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontrolerzy	1. Krzysztof Płoszewski, główny specjalista k. p., upoważnienie do kontroli nr LPO/139/2019 z 24 września 2019 r. 2. Jakub Łakomecki, inspektor k. p., upoważnienie do kontroli nr LPO/156/2019 z 15 października 2019 r.

(akta kontroli str.1-5, 10-19)

---

¹Rada Nadzorcza TUW powierzyła Jackowi Smolarkowi funkcję Prezesa TUW w uchwale nr 14/2014 z dnia 4 grudnia 2014 r.

²Dz. U. z 2019 r. poz. 489 i 1571, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Zawarcie przez TUW umów z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dalej „MRiRW”) w sprawie dopłat do ubezpieczeń upraw i zwierząt gospodarskich, a także ich rozliczanie było prawidłowe.

TUW terminowo i zgodnie z wymaganiami ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich⁴, składało oferty z warunkami ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich na lata 2017-2019. Oferty ubezpieczeń na 2017 r. i 2018 r. zawierały informacje wymagane ww. ustawą.

W zawartych z MRiRW umowach w sprawie dopłat określone zostały, wymagane przepisami prawa, wysokości limitów dopłat oraz powierzchnie upraw i liczby zwierząt przewidzianych do objęcia ubezpieczeniem.

TUW terminowo składało wnioski o dopłaty do składek z tytułu umów ubezpieczenia zawartych z producentami rolnymi. Łączna wysokość dopłat w poszczególnych latach nie przekroczyła limitów wskazanych w umowach z MRiRW.

W skontrolowanych 51 umowach ubezpieczenia zastosowane stawki taryfowe ubezpieczeń i wielkość dopłat były zgodne z warunkami umów zawartych z MRiRW i zasadami określonymi w ustawie o ubezpieczeniach.

OBSZAR

Prawidłowość zawarcia i rozliczenia umów z MRiRW w sprawie dopłat do ubezpieczeń upraw i zwierząt gospodarskich.

Opis stanu faktycznego

1. Przedmiotem działalności TUW są m.in. ubezpieczenia majątkowe na terenie całego kraju, w tym ubezpieczenia rolne upraw i zwierząt gospodarskich. Do zadań Biura Ubezpieczeń Rolnych (wyodrębnionej komórki organizacyjnej TUW) należy w szczególności ocena ryzyka w ubezpieczeniach rolnych, analiza szkodowości i wprowadzanie zmian w taryfach, rozwój specjalistycznych produktów ubezpieczeniowych, przygotowanie specjalnych ofert ubezpieczenia, analiza działań konkurencji, współpraca z instytutami naukowymi, w szczególności z IUNG⁵ Puławy, IMGW⁶, Uniwersytetem Ekonomicznym we Wrocławiu, Uniwersytetem Przyrodniczym w Poznaniu, organizacja ogólnych przedmiotów ubezpieczenia przed zawarciem umowy ubezpieczenia (uprawy, zwierzęta). Wyodrębnione w strukturach TUW Biuro Likwidacji Szkód odpowiada m.in. za likwidację szkód w ubezpieczeniu upraw i zwierząt. Zadaniem Biura Aktuariatu Produktowego TUW jest m.in.: opracowanie kalkulacji spodziewanej szkodowości i rentowności produktów, monitoring uzyskiwanych wartości, analiza adekwatności składek obecnych produktów, taryfikacja nowych produktów i zmian produktowych, zarządzanie tabelą taryf. Biuro Finansowo-Księgowe odpowiada w szczególności za finansową obsługę

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2019 r. poz.477, dalej „ustawa o ubezpieczeniach”.

⁵ IUNG - Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy w Puławach.

⁶ Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej Państwowy Instytut Badawczy.

odszkodowań i świadczeń, nadzorowanie oraz rozliczanie należności i zobowiązań z tytułu ubezpieczeń. Zgodnie z uchwałami Rady Nadzorczej TUW, bezpośredni nadzór nad biurami sprawują członkowie Zarządu TUW.

(akta kontroli str.12-109)

Oferty TUW z warunkami ubezpieczenia upraw i zwierząt gospodarskich na lata 2017-2019 zostały złożone w terminach określonych w art. 9 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniach. Oferty te spełniały wymogi określone w art. 9 ust. 4⁷ tej ustawy.

Stosownie do art. 9 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniach, umowy pomiędzy TUW a MRiRW w sprawie dopłat zostały zawarte na rok kalendarzowy, w terminie do dnia 31 grudnia roku poprzedzającego ten rok. Umowy odpowiadały postanowieniom art. 9 ust. 6 tej ustawy, tj. określono w nich: warunki ubezpieczenia upraw i zwierząt, wysokość stawek taryfowych, wysokość limitu dopłat, powierzchnię upraw i liczbę zwierząt przewidzianych do objęcia ubezpieczeniem, warunki likwidacji szkód – w tym zasady i tryb ustalania wysokości szkód, sposób i terminy przekazywania i rozliczania środków na dopłaty, sposób przeprowadzania kontroli w zakresie realizacji umów w sprawie dopłat i umów ubezpieczenia, warunki zwrotu dopłat w przypadku ich wykorzystania niezgodnie z przeznaczeniem, pobrania nienależnie lub w nadmiernej wysokości.

W zawartych umowach ustalony został następujący limit dopłat:

- w 2017 r. dla oszacowanej powierzchni upraw wynoszącej [...] ⁸ i [...] ⁹ zwierząt – w kwocie [...] ¹⁰, który został zmniejszony aneksem z 16 października 2017 r. do kwoty [...] ¹¹,
- w 2018 r. dla oszacowanej powierzchni upraw wynoszącej [...] ¹² i [...] ¹³ zwierząt – w kwocie [...] ¹⁴ na uprawy oraz [...] ¹⁵ na zwierzęta. Limit ten został zmniejszony aneksem z 12 grudnia 2018 r. do kwoty [...] ¹⁶,
- w 2019 r. dla oszacowanej powierzchni upraw wynoszącej [...] ¹⁷ i [...] ¹⁸ zwierząt - w kwocie [...] ¹⁹ na uprawy oraz [...] ²⁰ na zwierzęta. Limity te

---

⁷ Oferty zawierały: nazwę, siedzibę i adres zakładu ubezpieczeń, zaświadczenie o wpisie do Krajowego Rejestru Sądowego, opinię Komisji Nadzoru Finansowego o sytuacji finansowej zakładu ubezpieczeń, warunki ubezpieczenia upraw i zwierząt, proponowane wysokości stawek taryfowych, proponowane sumy ubezpieczenia upraw i zwierząt, wskazanie powierzchni upraw i liczby zwierząt przewidzianych do objęcia ubezpieczeniem, określenie obszaru objętego zakresem działania zakładu ubezpieczeń (cały kraj), informację o dotychczasowej działalności na rynku ubezpieczeń w rolnictwie.

⁸ Na podstawie art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2019 r., poz. 1010), na wniosek Concordia Polska, Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych w Poznaniu, NIK wyłączyła jawność tej informacji.

⁹ Vide przypis nr 8

¹⁰ Vide przypis nr 8

¹¹ Vide przypis nr 8

¹² Vide przypis nr 8

¹³ Vide przypis nr 8

¹⁴ Vide przypis nr 8

¹⁵ Vide przypis nr 8

¹⁶ Vide przypis nr 8

¹⁷ Vide przypis nr 8

¹⁸ Vide przypis nr 8

¹⁹ Vide przypis nr 8

²⁰ Vide przypis nr 8

zostały zmniejszone aneksem z 7 maja 2019 r. do kwoty [...] ²¹ na uprawy i [...] ²² na zwierzęta.

(akta kontroli str.119-120, 122-231)

Podstawą określenia limitów kwot na dopłaty do ubezpieczeń oraz wielkości powierzchni i liczby zwierząt przewidzianych do objęcia ubezpieczeniem były plany sprzedażowe T UW. Wartości limitów, o jakie wnioskował T UW, w stosunku do planów sprzedażowych, były każdorazowo większe z uwagi na brak możliwości dokładnego określenia popytu na ubezpieczenia w danym roku. Starszy specjalista ds. rolnych wyjaśnił, że „działanie to miało na celu zachowanie przez T UW możliwości przedstawiania ofert i zawierania ubezpieczenia dla wszystkich klientów poszukujących ochrony w sytuacji wzmożonego popytu na ubezpieczenia z dopłatą z budżetu państwa.”

W umowach ²³ określających wysokość składki ubezpieczeniowej pokrywanej w formie dopłaty z budżetu państwa ustalono, że wysokość dopłaty do 1 ha uprawy lub do 1 szt. zwierzęcia wynosi 65% wysokości składki ubezpieczeniowej. Propozycje kwot dopłat T UW, wskazane w ofertach na lata 2017-2019, były takie same jak kwoty dopłat określone w umowach. Oferta T UW oraz umowa zawarta pomiędzy T UW a MRiRW na rok 2017 dotyczyła zarówno dopłat do ubezpieczeń upraw rolnych jak i zwierząt gospodarskich, natomiast składane oferty oraz umowy zawierane na lata 2018 - 2019 dotyczyły odrębnie ²⁴ zwierząt gospodarskich oraz upraw rolnych.

(akta kontroli str.119-120, 121, 122-231, 846-862)

2. Badaniem prawidłowości naliczenia dopłat budżetowych objęto 51 umów ubezpieczeniowych (dalej polis), zawartych w latach 2017-2019 (I półrocze) ²⁵. W polisach tych określono: okres trwania ochrony ubezpieczeniowej, dane ubezpieczyciela i ubezpieczonego, indywidualny numer polisy, przedmiot i zakres ubezpieczenia, tj. określenie ryzyka, wysokość składki płatnej przez ubezpieczonego oraz wysokość dopłaty z budżetu państwa, miejsce położenia oraz rodzaj uprawy wraz z powierzchnią, wydajność w dt/ha ²⁶, sumę ubezpieczenia oraz zastosowaną stawkę taryfową. W objętych badaniem polisach zamieszczono informację o zastosowanych klauzulach szczególnych. Nie zawierały one natomiast sposobu wyliczenia kwoty dopłaty oraz udziału procentowego dopłaty z budżetu państwa. T UW w pkt VIII.1 polisy wskazywał jedynie, że „Stawka oraz dopłata z budżetu państwa ustalana jest zgodnie z ustawą o ubezpieczeniach...”.

W objętych badaniem polisach ubezpieczeniowych z dopłatami ze środków budżetu państwa określono formę i warunki płatności, ze wskazaniem czy płatność nastąpi jednorazowo czy ratalnie. Wskazano w nich ponadto: termin płatności oraz wysokość raty, numer rachunku bankowego oraz sposób zapłaty, a także dane ubezpieczyciela wspólnoty koasekuracyjnej. W polisach zamieszczono także

---

²¹ Vide przypis nr 8

²² Vide przypis nr 8

²³ § 1 ust. 3 Umowy Nr DF.gr.4302.20.2016/um.2017 z dnia 29.12.2016 r., § 1 ust.3 Umowy Nr F.gr.442.4.2018 z dnia 27.12.2017 r., § 1 ust.3 Umowy Nr F.gr.442.5.2019 z dnia 20.12.2018 r., § 1 ust.3 Umowy Nr F.gr.442.1.2019 z dnia 20.12.2018 r.

²⁴ Począwszy od 2018 r. Concordia Polska zawierała umowy na oferowanie ubezpieczenia upraw rolnych oraz składała oferty wspólnie z koasekuratorem Vereinigte Hagelversicherung VVaG, natomiast ubezpieczenia zwierząt gospodarskich były oferowane wyłącznie przez Concordia Polska.

²⁵ Doboru próby kontrolnej dokonano w oparciu o kryterium sumy ubezpieczenia zawartego w polisie, przyjmując do kontroli 25 polis spośród polis o najwyższej sumie ubezpieczenia oraz 26 polis dobranych w sposób losowy.

²⁶ Jednostka miary dt jest stosowana w rolnictwie przy obliczaniu masy plodów rolnych. Jedna decytona [dt] = 0,1 tony [t] = 100 kg.

oświadczenia ubezpieczycieli i ubezpieczonego, pouczenie o sposobie zgłaszania szkód w przedmiocie objętym ochroną ubezpieczeniową, datę wraz z godziną zawarcia polisy, podpisami przedstawiciela Concordia Polska TUW oraz osoby ubezpieczonej.

(akta kontroli str. 288-292, 374 – 674, 680-774, 775-778)

W objętych badaniem polisach ubezpieczeniowych upraw rolnych oraz zwierząt hodowlanych, TUW w prawidłowy sposób naliczyło kwoty dopłat z budżetu państwa. W umowach ubezpieczeń kwoty dopłat nie przekraczały wartości określonej w art. 5 ustawy o ubezpieczeniach, stanowiącej równowartość 65% wysokości składki, z zachowaniem stawek taryfowych w wysokościach 9%, 12% lub 15% uzależnionych od klasy użytku rolnego, na którym prowadzone były uprawy oraz stawki 0,5% w przypadku ubezpieczeń zwierząt gospodarskich. Dopłaty przekazane z budżetu państwa do objętych badaniem polis ubezpieczeniowych dla upraw rolnych wynosiły 1.361.021 zł w 2017 r., 1.725.938 zł w 2018 r., 976.630 zł w 2019 r. oraz dla zwierząt hodowlanych odpowiednio: 458 zł, 2.808 zł i 468 zł.

Kwoty dopłat do zawartych umów ubezpieczeń naliczono z uwzględnieniem obowiązujących w latach 2017-2019 przepisów rozporządzeń MRiRW w sprawie maksymalnych sum ubezpieczeń dla poszczególnych upraw rolnych i zwierząt gospodarskich²⁷. W analizowanych umowach ubezpieczeń nie stwierdzono przypadku określenia wysokości dopłaty do 1 ha upraw rolnych lub do 1 sztuki zwierzęcia w kwotach wyższych niż określone w w/w rozporządzeniach. Ubezpieczeniem z zastosowaniem dopłaty z budżetu państwa objęto wyłącznie uprawy, zwierzęta oraz ryzyka wskazane w art. 3 ustawy o ubezpieczeniach. W przypadku, gdy jedną umową ubezpieczeniową obejmowano zarówno ryzyka objęte, jak i nieobjęte dopłatami z budżetu państwa, składki dla takich ryzyk wyliczane były oddzielnie.

(akta kontroli strony 680-774)

Objęte badaniem polisy ubezpieczeniowe zawierały informacje o wprowadzeniu udziału własnego ubezpieczonego w wartości szkody, wynoszącego 10% ubytku w plonie głównym na polu lub jego części (8% w przypadku wykupienia klauzuli dodatkowej).

(akta kontroli str. 374 – 674)

W dniu 14 sierpnia 2019 r. w TUW przeprowadzono audyt wewnętrzny, którego celem było sprawdzenie czy obliczona kwota składki ubezpieczeniowej (po zaokrągleniu) zabezpiecza w całości sumy ubezpieczenia wskazane w poszczególnych polisach ubezpieczeniowych. Działaniami audytowymi objęto wszystkie umowy ubezpieczenia zwierząt gospodarskich zawarte w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 9 sierpnia 2019 r. W okresie objętym kontrolą w TUW nie przeprowadzono audytów dotyczących wystawianych polis ubezpieczeniowych upraw rolnych, ponieważ jak wyjaśnił Członek Zarządu TUW: „odnośnie produktu ubezpieczenia upraw z dopłatami z budżetu państwa, dla którego z uwagi na skalę i dokładane najwyższe starania jakościowe TUW, już od wielu lat wystawianie polis odbywa się w systemie, który automatycznie wystawia polisy i nalicza dopłaty ze skarbu państwa, z uwzględnieniem systemu zaokrągleń. Systemowe podejście zapewnia dokładność wyliczeń i ciągłość algorytmów, a także możliwość weryfikacji szczegółów naliczeń systemowych.”

TUW w okresie objętym kontrolą, nie przeprowadzało audytów dotyczących

²⁷ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 listopada 2018 r. w sprawie maksymalnych sum ubezpieczenia dla poszczególnych upraw rolnych i zwierząt gospodarskich na 2019 r. (Dz. U. poz. 2211); Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 listopada 2017 r. w sprawie maksymalnych sum ubezpieczenia dla poszczególnych upraw rolnych i zwierząt gospodarskich na 2018 r. (Dz. U. poz. 2221) - wygasło z dniem 31 grudnia 2018 r.; Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 listopada 2016 r. w sprawie maksymalnych sum ubezpieczenia dla poszczególnych upraw rolnych i zwierząt gospodarskich na 2017 r. (Dz. U. poz. 1936) wygasło z dniem 31 grudnia 2017 r.

ubezpieczeń wspieranych środkami publicznymi.

(akta kontroli strony 776-781)

3. Liczba umów ubezpieczenia od ryzyka w uprawach oraz ubezpieczenia zwierząt, zawartych przez TUV wynosiła:

- w 2017 r. – [...] ²⁸, w tym [...] ²⁹ dotyczyło ubezpieczeń zwierząt,
- w 2018 r. – [...] ³⁰, w tym [...] ³¹ dotyczyło ubezpieczeń zwierząt,
- w I połowie 2019 r. – [...] ³², w tym [...] ³³ dotyczyło ubezpieczeń zwierząt.

W wyniku zawartych umów z MRiRW, TUV otrzymało następujące kwoty dopłat z budżetu państwa do umów na ubezpieczenie upraw i zwierząt:

- w 2017 r. – [...] ³⁴,
- w 2018 r. – [...] ³⁵,
- w I połowie 2019 r. – [...] ³⁶.

Łącznie w latach 2017-2019 (I półrocze) TUV otrzymało z budżetu państwa – [...] ³⁷ (uwzględniając zwroty na kwotę [...] ³⁸). Zwroty dopłat w danym roku dotyczyły polis zawartych w różnych okresach. Powodem zwrotu dopłat były modyfikacje polis, które wynikały, m.in. z anulowania polisy z tytułu nieopłacenia składki przez klienta oraz modyfikacji ubezpieczonego areалу. Zwroty dotyczyły umów na dopłaty ubezpieczenia do upraw.

(akta kontroli str.114-118, 235-261)

W latach 2017-2019 TUV oferowało ubezpieczenia z dopłatą budżetu państwa upraw rolnych od ryzyka gradu. Do 2017 r. ubezpieczenia te dotyczyły ryzyka przymrozków oraz pozostałych w pakietach ³⁹. W 2019 r. TUV wprowadziło ofertę pilotażową ubezpieczenia od ryzyka suszy.

TUV zawarło w 2017 r. [...] ⁴⁰ polis ⁴¹ z dopłatami (z budżetu państwa) do składek ubezpieczeń upraw, które dotyczyły następujących ilości umów w podziale na poszczególne rodzaje ryzyka:

- grad – [...] ⁴² umów, dla których kwota wypłaconych odszkodowań ⁴³ wyniosła [...] ⁴⁴, a kwota dopłat do umów – [...] ⁴⁵,

---

²⁸ Vide przypis nr 8

²⁹ Vide przypis nr 8

³⁰ Vide przypis nr 8

³¹ Vide przypis nr 8

³² Vide przypis nr 8

³³ Vide przypis nr 8

³⁴ [...]Vide przypis nr 8

³⁵ [...]Vide przypis nr 8

³⁶ [...]Vide przypis nr 8

³⁷ [...]Vide przypis nr 8

³⁸ Vide przypis nr 8

³⁹ Pakiet Baza Z (grad, ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne); Pakiet Plus Z (grad, ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne, huragan, deszcz nawalny); Pakiet Baza L (grad, przymrozki wiosenne); Pakiet Plus L (grad, przymrozki wiosenne, huragan, deszcz nawalny); Pakiet Bonus L (grad, deszcz nawalny, huragan); Pakiet Bonus Z (grad, ujemne skutki przezimowania);

⁴⁰ Vide przypis nr 8

⁴¹ Jedna polisa może zawierać kilka umów na jedno ryzyko np. umowę na grad i ujemne skutki przezimowania dla rzepaku oraz umowę dla pszenicy na grad.

⁴² Vide przypis nr 8

⁴³ Kwota wypłaconych odszkodowań odpowiada kwocie wypłat bez uwzględnienia kosztów likwidacji szkód.

⁴⁴ Vide przypis nr 8

⁴⁵ Vide przypis nr 8

- przymrozki wiosenne – [...]⁴⁶ umów, dla których kwota wypłaconych odszkodowań wyniosła [...]⁴⁷, a kwota dopłat do umów – [...]⁴⁸,
- ujemne skutki przezimowania – [...]⁴⁹ umów, dla których kwota wypłaconych odszkodowań wyniosła [...]⁵⁰, a kwota dopłat do umów – [...]⁵¹,
- huragan i deszcz nawalny⁵² – [...]⁵³ umów, dla których kwota wypłaconych odszkodowań wyniosła [...]⁵⁴, a kwota dopłat do umów – [...]⁵⁵,

oraz [...]⁵⁶ polis na ubezpieczenia zwierząt, dla których kwota wypłaconych odszkodowań wyniosła [...]⁵⁷, a kwota dopłat do umów [...]⁵⁸. Łącznie kwota wypłaconych odszkodowań wyniosła [...]⁵⁹, natomiast kwota dopłat z budżetu państwa do składek producentów rolnych [...]⁶⁰.

TUW zawarła w 2018 r. [...]⁶¹ polis z dopłatami (z budżetu państwa) do składek ubezpieczeń upraw, które dotyczyły następujących ilości umów w podziale na poszczególne rodzaje ryzyka:

- grad – [...]⁶² umów, dla których kwota wypłaconych odszkodowań⁶³ wyniosła [...]⁶⁴, a kwota dopłat do umów [...]⁶⁵,
- przymrozki wiosenne – [...]⁶⁶ umów, dla których kwota wypłaconych odszkodowań wyniosła [...]⁶⁷, a kwota dopłat do umów [...]⁶⁸,
- ujemne skutki przezimowania – [...]⁶⁹ umów, dla których kwota wypłaconych odszkodowań wyniosła [...]⁷⁰, a kwota dopłat do umów [...]⁷¹,
- huragan i deszcz nawalny⁷² – [...]⁷³ umów, dla których kwota wypłaconych odszkodowań wyniosła [...]⁷⁴, a kwota dopłat do umów [...]⁷⁵,

---

⁴⁶ Vide przypis nr 8

⁴⁷ Vide przypis nr 8

⁴⁸ Vide przypis nr 8

⁴⁹ Vide przypis nr 8

⁵⁰ Vide przypis nr 8

⁵¹ Vide przypis nr 8

⁵² Liczba zawartych umów w poszczególnych ryzykach nie odpowiada liczbie zawartych polis, ponieważ TUW prowadzi sprzedaż pakietów ryzyk - dodatkowo, na jednej polisie może być zawarte kilka umów dotyczących różnych rodzajów upraw w różnych pakietach ryzyk. Uwaga ta dotyczy również polis zawartych w 2018 r. i w pierwszej połowie 2019 r.

⁵³ Vide przypis nr 8

⁵⁴ Vide przypis nr 8

⁵⁵ Vide przypis nr 8

⁵⁶ Vide przypis nr 8

⁵⁷ Vide przypis nr 8

⁵⁸ Vide przypis nr 8

⁵⁹ Vide przypis nr 8

⁶⁰ Vide przypis nr 8

⁶¹ Vide przypis nr 8

⁶² Vide przypis nr 8

⁶³ Kwota wypłaconych odszkodowań odpowiada kwocie wypłat bez uwzględnienia kosztów likwidacji szkód.

⁶⁴ Vide przypis nr 8

⁶⁵ Vide przypis nr 8

⁶⁶ Vide przypis nr 8

⁶⁷ Vide przypis nr 8

⁶⁸ Vide przypis nr 8

⁶⁹ Vide przypis nr 8

⁷⁰ Vide przypis nr 8

⁷¹ Vide przypis nr 8

⁷² Liczba zawartych umów w poszczególnych ryzykach nie odpowiada liczbie zawartych polis, ponieważ TUW prowadzi sprzedaż pakietów ryzyk - dodatkowo, na jednej polisie może być zawarte kilka umów dotyczących

oraz [...]76 polis na ubezpieczenia zwierząt, dla których kwota dopłat do umów wyniosła [...]77. Łącznie kwota wypłaconych odszkodowań wyniosła [...]78, natomiast kwota dopłat z budżetu państwa do składek producentów rolnych [...]79.

TUW zawarła w 2019 r. (do 30 czerwca) [...]80 polis z dopłatami (z budżetu państwa) do składek ubezpieczeń upraw, które dotyczyły następujących ilości umów w podziale na poszczególne rodzaje ryzyka:

- grad – [...]81 umów, dla których kwota wypłaconych odszkodowań82 wyniosła [...]83, a kwota dopłat do umów [...]84,
- przymrozki wiosenne – [...]85 umów, dla których kwota wypłaconych odszkodowań wyniosła [...]86, a kwota dopłat do umów [...]87,
- ujemne skutki przezimowania – nie zawarto umów (wypłacono odszkodowania w kwocie [...]88, wynikające tylko z ubezpieczeń zawartych w latach poprzednich),
- huragan i deszcz nawalny89 – [...]90 umów, dla których kwota wypłaconych odszkodowań wyniosła [...]91, a kwota dopłat do umów [...]92,
- susza (program pilotażowy)93 – [...]94 umów, dla których kwota dopłat do umów wyniosła [...]95,

oraz [...]96 polis na ubezpieczenia zwierząt, dla których kwota dopłat do umów wyniosła [...]97. Łącznie kwota wypłaconych odszkodowań wyniosła [...]98, natomiast kwota dopłat z budżetu państwa do składek producentów rolnych [...]99.

(akta kontroli str.114-118, 235-261)

---

różnych rodzajów upraw w różnych pakietach ryzyk. Uwaga ta dotyczy również polis zawartych w 2018 r. i w pierwszej połowie 2019 r.

73 Vide przypis nr 8

74 Vide przypis nr 8

75 Vide przypis nr 8

76 Vide przypis nr 8

77 Vide przypis nr 8

78 Vide przypis nr 8

79 Vide przypis nr 8

80 Vide przypis nr 8

81 Vide przypis nr 8

82 Kwota wypłaconych odszkodowań odpowiada kwocie wypłat bez uwzględnienia kosztów likwidacji szkód.

83 Vide przypis nr 8

84 Vide przypis nr 8

85 Vide przypis nr 8

86 Vide przypis nr 8

87 Vide przypis nr 8

88 Vide przypis nr 8

89 Liczba zawartych umów w poszczególnych ryzykach nie odpowiada liczbie zawartych polis, ponieważ TUW prowadzi sprzedaż pakietów ryzyk - dodatkowo jedna polisa mogła dotyczyć różnych rodzajów upraw w różnych pakietach ryzyk. Uwaga ta dotyczy również polis zawartych w 2018 i w pierwszej połowie 2019 r.

90 Vide przypis nr 8

91 Vide przypis nr 8

92 Vide przypis nr 8

93 Program pilotażowy uruchomiony przez TUW w 2019 r. – szerzej omówiony w p. 6 wystąpienia pokontrolnego.

94 Vide przypis nr 8

95 Vide przypis nr 8

96 Vide przypis nr 8

97 Vide przypis nr 8

98 Vide przypis nr 8

99 Vide przypis nr 8

Składki ubezpieczeniowe szacowane były aktuarialnie na podstawie historycznych danych dotyczących zawartych umów i wypłaconych odszkodowań, w kwotach pozwalających na pokrycie ryzyka i kosztów prowadzonej działalności. Z przedstawionych przez TUV informacji dotyczących wypłacanych odszkodowań w latach 2009-2019 wynikało, że w tzw. katastroficznych ryzykach występujących na masową skalę raz na kilka lat (np. ujemne skutki przezimowania w 2011 r., 2012 r. i 2016 r.; przymrozki wiosenne w 2011 r., 2014 r. i w 2019 r.) kwoty wypłat odszkodowań były dużo wyższe od kwot wypłacanych w latach, kiedy takie ryzyka nie zachodzą na masową skalę. Przykładowo: suma wypłaconych odszkodowań z tytułu ubezpieczenia upraw rolnych w 2012 r. była prawie 11 krotnie większa od odszkodowań wypłaconych w 2010 r.¹⁰⁰, kiedy występowanie ryzyka było najniższe. Ponadto przy ustalaniu taryfy składek, TUV korzystał z ogólnie dostępnych historycznych danych pogodowych, (np. dla celów taryfikacji ryzyka suszy – danych dotyczących wartości wskaźnika KBW (Klimatyczny Bilans Wodny) udostępnianych przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach). W zakresie ubezpieczenia upraw, TUV korzystało również z doradztwa specjalistów - koasekuratora TUV Vereinigte Hagelversicherung VVaG.

(akta kontroli str.114-118, 235-262)

4. Wielkość dopłat w wyniku zawartych ubezpieczeń w podziale na ubezpieczenia upraw i zwierząt gospodarskich przedstawiała się następująco:

- w 2017 r. – [...] ¹⁰¹ dla upraw obejmujących powierzchnię [...] ¹⁰² oraz [...] ¹⁰³ dla [...] ¹⁰⁴ zwierząt,
- w 2018 r. – [...] ¹⁰⁵ dla upraw obejmujących powierzchnię [...] ¹⁰⁶ (122% w porównaniu z rokiem poprzednim) oraz [...] ¹⁰⁷ dla [...] ¹⁰⁸ zwierząt (50% w porównaniu z rokiem poprzednim),
- w 2019 r. (do 30 czerwca) – [...] ¹⁰⁹ dla upraw obejmujących powierzchnię [...] ¹¹⁰ oraz [...] ¹¹¹ dla [...] ¹¹² zwierząt,

(akta kontroli str.114-118, 816-832)

W okresie objętym kontrolą TUV zawarło ubezpieczenia z dopłatami ze środków publicznych upraw: zboża, kukurydzy, rzepaku i rzepiku, warzyw gruntowych, drzew i krzewów owocowych, truskawek, ziemniaków, buraków cukrowych, roślin strączkowych. Najwyższe kwoty dopłat do ubezpieczeń obejmowały uprawy:

- rzepaku i rzepiku w 2017 r. na kwotę [...] ¹¹³ i obejmowały powierzchnię [...] ¹¹⁴, w 2018 r. – [...] ¹¹⁵ i obejmowały powierzchnię [...] ¹¹⁶ oraz w I połowie 2019 r. na kwotę [...] ¹¹⁷ i obejmowały powierzchnię [...] ¹¹⁸,

---

¹⁰⁰ Wypłacone przez TUV odszkodowania wraz z wartością założonych rezerw na szkody zgłoszone w 2010 r. wyniosły [...], a w 2012 r. – [...].

¹⁰¹ Vide przypis nr 8

¹⁰² Vide przypis nr 8

¹⁰³ Vide przypis nr 8

¹⁰⁴ Vide przypis nr 8

¹⁰⁵ Vide przypis nr 8

¹⁰⁶ Vide przypis nr 8

¹⁰⁷ Vide przypis nr 8

¹⁰⁸ Vide przypis nr 8

¹⁰⁹ Vide przypis nr 8

¹¹⁰ Vide przypis nr 8

¹¹¹ Vide przypis nr 8

¹¹² Vide przypis nr 8

- zbóż w 2017 r. na kwotę [...]119 i obejmowały powierzchnię [...]120, w 2018 r. – [...]121 i obejmowały powierzchnię [...]122 oraz w I połowie 2019 r. na kwotę [...]123 i obejmowały powierzchnię [...]124,
- kukurydzy w 2017 r. na kwotę [...]125 i obejmowały powierzchnię [...]126, w 2018 r. – [...]127 i obejmowały powierzchnię [...]128 oraz w I połowie 2019 r. na kwotę [...]129 i obejmowały powierzchnię [...]130.

(akta kontroli str. 114-118, 816-832)

W latach 2017 - 2019 (I półrocze) TUV zawarło ubezpieczenia z dopłatami ze środków publicznych hodowli bydła, koni, owiec, świń, kur, perlic i przepiórek. Najwyższe kwoty dopłat do ubezpieczeń dotyczyły hodowli:

- kur, perlic i przepiórek w 2017 r. na kwotę [...]131 i obejmowały [...]132 zwierząt, w 2018 r. – [...]133 i obejmowały [...]134 zwierząt oraz w I połowie 2019 r. na kwotę [...]135 i obejmowały [...]136 zwierząt,
- świń w 2017 r. na kwotę [...]137 i obejmowały [...]138 zwierząt, w 2018 r. – [...]139 i obejmowały [...]140 zwierząt oraz w I połowie 2019 r. na kwotę [...]141 i obejmowały [...]142 zwierząt,
- bydła w 2017 r. na kwotę [...]143 i obejmowały [...]144 zwierząt, w 2018 r. – [...]145 i obejmowały [...]146 zwierząt oraz w I połowie 2019 r. na kwotę [...]147 i obejmowały [...]148 zwierząt.

---

¹¹³ Vide przypis nr 8

¹¹⁴ Vide przypis nr 8

¹¹⁵ Vide przypis nr 8

¹¹⁶ Vide przypis nr 8

¹¹⁷ Vide przypis nr 8

¹¹⁸ Vide przypis nr 8

¹¹⁹ Vide przypis nr 8

¹²⁰ Vide przypis nr 8

¹²¹ Vide przypis nr 8

¹²² Vide przypis nr 8

¹²³ Vide przypis nr 8

¹²⁴ Vide przypis nr 8

¹²⁵ Vide przypis nr 8

¹²⁶ Vide przypis nr 8

¹²⁷ Vide przypis nr 8

¹²⁸ Vide przypis nr 8

¹²⁹ Vide przypis nr 8

¹³⁰ Vide przypis nr 8

¹³¹ Vide przypis nr 8

¹³² Vide przypis nr 8

¹³³ Vide przypis nr 8

¹³⁴ Vide przypis nr 8

¹³⁵ Vide przypis nr 8

¹³⁶ Vide przypis nr 8

¹³⁷ Vide przypis nr 8

¹³⁸ Vide przypis nr 8

¹³⁹ Vide przypis nr 8

¹⁴⁰ Vide przypis nr 8

¹⁴¹ Vide przypis nr 8

¹⁴² Vide przypis nr 8

¹⁴³ Vide przypis nr 8

¹⁴⁴ Vide przypis nr 8

(akta kontroli str. 114-118, 816-832)

TUW nie zawarło ubezpieczeń z dopłatami ze środków publicznych upraw chmielu i tytoniu oraz hodowli kóz, kaczek, gęsi, indyków i strusi, a od 2018 r. – hodowli koni i owiec. Dyrektor Biura Aktuariatu Produktowego wyjaśniła, że TUW „w okresie objętym kontrolą nie zawarło żadnej polisy ubezpieczenia upraw chmielu i tytoniu oraz wymienionych wyżej zwierząt hodowlanych. Ubezpieczenia te były dostępne w ofercie, jednak żaden klient nie zdecydował się na zawarcie ubezpieczenia.”

Wyjaśniając przyczyny spadku w 2018 r., w porównaniu do 2017 r., ubezpieczeń z dopłatami ze środków publicznych była o 73%, świń o 17% oraz kur, perlic i przepiórek o 50%, Dyrektor Biura Aktuariatu Produktowego podała, że: „dostępność oferty ubezpieczenia zwierząt hodowlanych w 2018 roku nie była ograniczana przez TUW, zatem liczba zawartych umów, jak również liczba ubezpieczonych sztuk zwierząt zależała jedynie od popytu rynkowego. Część klientów, którzy byli ubezpieczeni w 2017 roku nie kontynuowała ubezpieczenia w roku 2018. Nie znamy przyczyn rezygnacji klientów z kontynuowania umowy ubezpieczenia.”

(akta kontroli str. 284-285)

5. W TUW prawidłowo ewidencjonowano środki z MRiRW na dopłaty do ubezpieczeń rolniczych. Umowy ubezpieczenia objęte dopłatami do składek rejestrowane były w systemach informatycznych TUW. Według wyjaśnień głównej księgowej TUW: „jednym z celów wdrożenia tych systemów, poza usprawnieniem pracy agentów, było wyeliminowanie lub znaczące obniżenie skali popełnianych błędów w trakcie ręcznego wystawiania polis.” Polisy ewidencjonowane są w odrębnym systemie¹⁴⁹. Kwoty dopłat do składek ubezpieczeniowych rejestrowane są na rozrachunku „Należność z tytułu dopłat od Budżetu Państwa”. W księdze głównej dopłata ujmowana jest, jako należność na wyodrębnionym koncie 223 – „rozrachunki z ministerstwem rolnictwa”, która w momencie otrzymania dopłaty podlega rozliczeniu. Na podstawie zarejestrowanych danych generowany jest do MRiRW wniosek o dopłaty do składek z tytułu umów ubezpieczenia zawartych z producentami rolnymi. W okresie objętym kontrolą TUW otrzymało dopłaty do składek z MRiRW w wymaganym terminie.

(akta kontroli str.232-233, 235-261)

6. W latach 2017 - 2019 (I półrocze) TUW nie występowało i nie otrzymało dotacji na pokrycie odszkodowań z tytułu szkód spowodowanych przez suszę¹⁵⁰.

(akta kontroli str.233-234, 235-261)

W lutym 2019 roku TUW wprowadziło pilotażową ofertę ubezpieczenia od ryzyka suszy¹⁵¹. Oferta ta miała charakter ograniczony. Ubezpieczeniem mogły być objęte

---

¹⁴⁵ Vide przypis nr 8

¹⁴⁶ Vide przypis nr 8

¹⁴⁷ Vide przypis nr 8

¹⁴⁸ Vide przypis nr 8

¹⁴⁹ System ten przyjęto do użytkowania w formie modułowej w 2009 oraz 2011 w zaktualizowanej 27.10.2018 r.

¹⁵⁰ Możliwość przyznania dotacji wynika z art. 10b w związku z art. 10a ustawy o ubezpieczeniach suszę

¹⁵¹ Zgodnie z definicją ustawową podaną w art. 3 ust. 2 punkt 10 ustawy o ubezpieczeniach suszę oznaczają szkody spowodowane wystąpieniem, w dowolnym sześciodekadowym okresie od dnia 21 marca do dnia 30 września, spadku klimatycznego bilansu wodnego (KBW) poniżej wartości krytycznej określonej dla poszczególnych gatunków roślin uprawnych i gleb. Wskaźniki KBW dla poszczególnych gatunków roślin uprawnych i gleb (kategorii glebowych), z podziałem na województwa, powiaty i gminy, na podstawie danych przekazanych przez IUNG publikowane są w drodze obwieszczenia przez ministra właściwego ds. rolnictwa

jedynie zboża ozime klientów, którzy ubezpieczyli swoje uprawy w TUW jesienią 2018 r. od innych ryzyk, a ich działki były odpowiednio geokodowane oraz miały powyżej 5 ha. Dyrektor Biura Aktuariaty Produktowego wyjaśniła, że „wymogi te podyktowane były testowaniem narzędzi, które mogą docelowo być wsparciem w likwidacji szkód z ryzyka suszy. Celem pilotażu była weryfikacja opracowanej przez nas metodyki szacowania szkód spowodowanych suszą i weryfikacja możliwości oferowania ubezpieczeń ryzyka suszy na szerszą skalę w związku z jej katastroficznym charakterem.” Dodała, że ten rodzaj ubezpieczenia zaoferowano po nowelizacji ustawy o ubezpieczeniach. Umożliwił on od 23 października 2018 r. pomniejszenie o 20%, 25% albo 30% sumy ubezpieczenia wskazanej w umowie, ponieważ część ryzyka pozostaje po stronie ubezpieczonego i ma na celu mobilizowanie producentów rolnych do podjęcia wszelkich działań w celu minimalizowania skutków suszy. Ubezpieczeniem objęto ok. 21 tys. ha upraw¹⁵².

(akta kontroli str.112-113, 268-269)

W sprawie zaoferowanych w 2019 r. ubezpieczeń od ryzyka suszy, Dyrektor Biura Likwidacji Szkód wyjaśnił, że „susza w roku 2019 wystąpiła obejmując znaczną część kraju. Dokonano zgłoszeń szkód w ilości ponad 50% umów zawierających ryzyko suszy. W każdej szkodzie, na której zgodnie z definicją IUNG określił wystąpienie suszy, a nasi rzeczoznawcy¹⁵³ stwierdzili spadki plonów większe niż 25% zostało wypłacone odszkodowanie. Odmowy wynikają z braku stwierdzenia suszy zgodnie z definicją ustawową i umową ubezpieczenia, lub stwierdzenia spadków w plonach poniżej progu 25%.”

(akta kontroli str. 268-269)

7. Wartość zwróconych do MRiRW dopłat na podstawie art. 11 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniach wyniosła:

- w 2018 r. – [...] ¹⁵⁴, z tego: [...] ¹⁵⁵ z tytułu zaokrąglenia ¹⁵⁶ kwot w [...] ¹⁵⁷ polisach wystawionych przed 2017 r.; [...] ¹⁵⁸ z tytułu anulowania [...] ¹⁵⁹ polis ¹⁶⁰, wystawionych w latach 2017-2018 i wcześniejszych; [...] ¹⁶¹ z tytułu zmniejszenia wartości dopłaty ¹⁶² do [...] ¹⁶³ polis, wystawionych w latach 2017-2018 i wcześniejszych; [...] ¹⁶⁴ z tytułu zwiększenia dopłat ¹⁶⁵ do [...] ¹⁶⁶ polis wystawionych w 2017 r. i latach wcześniejszych,

---

w terminie 10 dni po zakończeniu sześciodekadowego okresu w okresie od 21 maja do 20 października w roku zbiorów, a raporty na stronie internetowej Systemu Monitoringu Suszy Rolniczej <http://www.susza.iung.pulawy.pl/>.

¹⁵² TUW planowało przyjąć do ubezpieczenia 5 razy większy obszar tj. 100 tys. ha jednak z uwagi na brak popytu ze strony klientów cel nie został osiągnięty (ubezpieczono ok. 21 tys. ha upraw).

¹⁵³ System ubezpieczenia działa w oparciu o wskazanie działki przez klienta. Takie pole podlega taryfikacji uwzględniając prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka suszy w zależności od rodzaju gleby i rodzaju uprawy. [...] Zgodnie z art. 6 ust. 3 punkt 2 ustawy o ubezpieczeniach, przewidziano udział własny, każdego producenta rolnego na poziomie 20%, 25%, lub 30% sumy ubezpieczenia w zależności od zawartej umowy ubezpieczenia. TUW w ramach pilotażu przyjęło udział własny na poziomie 25%.

¹⁵⁴ Vide przypis nr 8

¹⁵⁵ Vide przypis nr 8

¹⁵⁶ Zwrot z tytułu zaokrąglenia wprowadzony jednorazowo w momencie zmiany udziału % Państwa w dopłatach w 2016 r.

¹⁵⁷ Vide przypis nr 8

¹⁵⁸ Vide przypis nr 8

¹⁵⁹ Vide przypis nr 8

¹⁶⁰ Anulowana polisa - wycofanie z powodu braku opłacenia składki.

¹⁶¹ Vide przypis nr 8

¹⁶² Zmniejszenie dopłaty – zmniejszenie np. po audycie pól.

¹⁶³ Vide przypis nr 8

¹⁶⁴ Vide przypis nr 8

- w pierwszej połowie 2019 r. – [...]167, z tego: [...]168 z tytułu anulowanych [...]169 polis z 2018 r.; [...]170 z tytułu zmniejszenia wartości dopłaty do [...]171 polis wystawionych w latach 2017-2019; [...]172 z tytułu zmniejszenia dopłaty do [...]173 polis na wniosek ubezpieczonego wystawionych w 2018 r. i wcześniej.

TUW zwróciło MRiRW składki na łączną kwotę [...]174 z tytułu [...]175 skorygowanych polis, z tego: [...]176 polis zawartych w 2017 r. na kwotę [...]177, [...]178 polis zawartych w 2018 r. na kwotę [...]179 i [...]180 polis zawartych w I połowie 2019 r. na kwotę [...]181.

(akta kontroli str. 808-810, 828-832)

8. Towarzystwo w okresie objętym kontrolą dokonywało korekt zawartych z producentami rolnymi polis ubezpieczeniowych, których przedmiotem było ubezpieczenie upraw. Modyfikacje polis wynikały m.in. z anulowania polisy z tytułu nieopłacenia składki przez klienta oraz modyfikacji ubezpieczonego arealu. Korekty polis nie zostały uwzględnione we wnioskach o wypłatę należnej dopłaty, tzn. nie umniejszały wartości dopłaty o wartość ewentualnych zwrotów dopłaty z wcześniejszych okresów sprawozdawczych. Po zakończeniu każdego kwartału TUW przekazywał do MRiRW wnioski o dopłatę do składek i sporządzało osobny dokument informujący o wysokości zmian dokonanych na polisach w stosunku do wartościawnoskowanej dopłaty. Różnica stanowiła kwotę zwrotu, którą TUW przekazało na konto MRiRW wraz z należnymi odsetkami.

Łączna wartość zwrotów należna klientom po anulowaniu lub korekcie polisy wyniosła [...]182, z tego: dla [...]183 polis zawartych w 2017 r. (i w latach wcześniejszych) – [...]184; dla [...]185 polis zawartych w 2018 r. – [...]186 i dla [...]187 polis zawartych w I połowie 2019 r. – [...]188.

---

¹⁶⁵ Zwiększenie dopłaty – brak ujęcia polisy lub zmiana wielkości arealu.

¹⁶⁶ Vide przypis nr 8

¹⁶⁷ Vide przypis nr 8

¹⁶⁸ Vide przypis nr 8

¹⁶⁹ Vide przypis nr 8

¹⁷⁰ Vide przypis nr 8

¹⁷¹ Vide przypis nr 8

¹⁷² Vide przypis nr 8

¹⁷³ Vide przypis nr 8

¹⁷⁴ Vide przypis nr 8

¹⁷⁵ Vide przypis nr 8

¹⁷⁶ Vide przypis nr 8

¹⁷⁷ Vide przypis nr 8

¹⁷⁸ Vide przypis nr 8

¹⁷⁹ Vide przypis nr 8

¹⁸⁰ Vide przypis nr 8

¹⁸¹ Vide przypis nr 8

¹⁸² Vide przypis nr 8

¹⁸³ Vide przypis nr 8

¹⁸⁴ Vide przypis nr 8

¹⁸⁵ Vide przypis nr 8

¹⁸⁶ Vide przypis nr 8

¹⁸⁷ Vide przypis nr 8

¹⁸⁸ Vide przypis nr 8

W latach 2017-2019 (do 30 czerwca) beneficjenci otrzymali zwroty środków wpłaconych na konto T UW tytułem zawartych polis po dokonaniu przez T UW zmiany składki na kwotę [...] ¹⁸⁹, ([...] ¹⁹⁰ oczekuje na realizację wypłaty).

(akta kontroli str.232-234, 235-262, 281-283, 808-810, 811-827, 828-832)

9. W okresie objętym kontrolą do T UW wpłynęło łącznie [...] ¹⁹¹ zgłoszeń dotyczących szkód rolniczych objętych ochroną ubezpieczeniową z dopłatą budżetu państwa na kwotę [...] ¹⁹². T UW wydało w tym okresie [...] ¹⁹³ decyzje o odmowie wypłaty odszkodowania w związku z wystąpieniem szkód będących przedmiotem ubezpieczenia, co stanowiło [...] ¹⁹⁴ % ogółu zgłoszonych szkód. Ubezpieczeni wniesli do T UW [...] ¹⁹⁵ skarg i odwołań od wyceny szkód likwidowanych w ramach zawartych polis, które dotyczyły obniżenia wysokości odszkodowania lub odmowy jego wypłaty.

(akta kontroli str.263-269, 797-798)

T UW wypłaciło w latach 2017-2019 (do 14 listopada) odszkodowania z tytułu ubezpieczeń szkód rolniczych z dopłatą budżetu państwa w kwocie [...] ¹⁹⁶. Składki ubezpieczeniowe polis, do których złożono skargi związane z likwidacją szkód, wyniosły [...] ¹⁹⁷ (z wyłączeniem składek wynikających z klauzul dodatkowych), w tym kwota [...] ¹⁹⁸ pochodziła z dopłat budżetu państwa. Wartość umów ubezpieczenia upraw rolnych, w ramach których do T UW wpłynęły zgłoszenia szkód, na 30.06.2019 r. wyniosła [...] ¹⁹⁹.

(akta kontroli str. 782-797)

W latach 2017-2019 (I półrocze) 10 ubezpieczonych skierowało do sądów pozwy związane z wypłatą odszkodowań. Dwa pozwy zostały oddalone wobec wcześniejszego rozwiązania umów ubezpieczenia.

(akta kontroli strony 266)

W wyniku badania 10 skarg i odwołań dotyczących polis o wartości umów ubezpieczenia w kwocie 41.904.799 zł (przy składkach w kwocie 1.482.526 zł, w tym 850.440 zł dopłaty z budżetu państwa) stwierdzono, że w przypadku trzech spośród siedmiu skarżących, którym odmówiono wypłaty odszkodowania, T UW w wyniku ponownych oględzin zdecydowało o przyznaniu odszkodowania za straty w uprawach. Kwota wypłaconych odszkodowań w ramach polis objętych badaniem wyniosła 86.004 zł, a po ponownym oszacowaniu wysokości szkody, w wyniku wniesienia odwołania, zwiększyła się o 122.642 zł.

(akta kontroli str. 267, 792-797)

Informacje o sposobie zgłaszania i rozpatrywania reklamacji były zamieszczone w ogólnych warunkach umów oraz w decyzjach o przyznaniu lub odmowie wypłaty odszkodowania, stosownie do postanowień art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia

---

¹⁸⁹ Vide przypis nr 8

¹⁹⁰ Vide przypis nr 8

¹⁹¹ [...]Vide przypis nr 8

¹⁹² [...]Vide przypis nr 8

¹⁹³ [...]Vide przypis nr 8

¹⁹⁴ Vide przypis nr 8

¹⁹⁵ [...]Vide przypis nr 8

¹⁹⁶ [...]Vide przypis nr 8

¹⁹⁷ Vide przypis nr 8

¹⁹⁸ Vide przypis nr 8

¹⁹⁹ [...]Vide przypis nr 8

2015r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o rzeczniku finansowym²⁰⁰.

(akta kontroli str. 302, 314, 322, 330, 339, 348, 355, 367, 792-793)

TUW po zarejestrowaniu szkody, w terminie nieprzekraczającym siedmiu dni, poinformował ubezpieczonych o dacie przyjęcia oraz numerze szkody, a także o osobie prowadzącej sprawę (stosownie do postanowień art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej²⁰¹).

(akta kontroli str. 800-807)

Zgłoszone szkody były analizowane przez uprawnionych rzeczoznawców. W polisach widniały informacje o wielkości szkody w plonie głównym na polu lub jego części, pokrywanej przez ubezpieczonego (tzw. udział własny).

Odpowiedzi na złożone przez klientów odwołania od wysokości przyznanego odszkodowania (lub jego braku), były przekazywane przez TUW po dokonaniu ponownego oszacowania wartości szkód, w terminach wynikających z art. 6 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o rzeczniku finansowym. Odpowiedzi zawierały informacje określone w art. 9 tej ustawy, a w przypadku nieuwzględnienia roszczeń wynikających z reklamacji klienta, także informacje określone w art. 10.

(Akta kontroli Str. 792-796)

10. Podczas likwidacji szkód TUW stosowało metody pozwalające na określenie skali strat, tj. ustalenie procentu ubytków plonów powstałych na skutek poszczególnych ryzyk podlegających ochronie ubezpieczeniowej i na określeniu wielkości obszarów, na jakich powstały straty. Według wyjaśnień Dyrektora Biura Likwidacji Szkód, w TUW obowiązywała zasada dzielenia ubezpieczonych pól w celu przyjęcia odpowiedzialności tylko na części pola, jeżeli ubytki w plonie przekraczają na tej części ustaloną w umowie franszyzę redukcyjną²⁰² dla likwidowanych ryzyk: grad, huragan, deszcz nawalny, lawina, obsunięcie się ziemi, przymrozki wiosenne, powódź. Dzielenie pól nie dotyczyło ryzyka suszy i ujemnych skutków przezimowania. W TUW na podstawie wieloletnich doświadczeń opracowano tabele pomiarów strat oraz metodykę uwzględniającą zależności tych strat od faktycznego poziomu uszkodzeń spowodowanych przez ubezpieczone ryzyko. Dla najczęściej ubezpieczanych upraw opracowane zostały odpowiednie druki analiz. Rzeczoznawcy dokonywali pomiarów pola od zgłoszonych ryzyk zgodnie z zasadami zawartymi w drukach analiz i metodyce ich oceny. TUW przeprowadzał szacowanie szkód przy udziale 17 koordynatorów, według podziału terytorialnego kraju i ponad 250 rzeczoznawców²⁰³. Ponad 82% kadry rzeczoznawców posiada wyższe wykształcenie (głównie rolnicze), a ponad 70% z nich współpracuje z TUW dłużej niż 6 lat. Nowo przyjęci rzeczoznawcy wykonywali obowiązki przez okres minimum 2 lat pod kierownictwem rzeczoznawcy z doświadczeniem. Rzeczoznawcy TUW dokonywali likwidacji szkód w komisjach dwuosobowych. Rzeczoznawcy uczestniczyli w szkoleniach teoretycznych i praktycznych. Corocznie odbywały się cykliczne spotkania szkoleniowe z rzeczoznawcami dotyczące metodyki i sposobu obsługi szkód. Każde z ryzyk, po stwierdzeniu jego wystąpienia, omawiane było na spotkaniach praktycznych z kadrą koordynatorów.

(akta kontroli str.274-280)

²⁰⁰ Dz. U. z 2019 r. poz. 2279 ze zm.

²⁰¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 381, ze zm.

²⁰² Pozwala to na przyjęcie odpowiedzialności za straty w plonie np. na polu 10 ha, gdzie tylko fragment 1 ha został uszkodzony w minimalnym zakresie straty w plonie np. 10% (strata ta stanowi 1% z całego pola).

²⁰³ Rzeczoznawcy są zatrudnieni do szacowania szkód całorocznie oraz na czasowo na okres występowania intensywnych okresów likwidacji szkód.

W pięciu zawiadomieniach skierowanych do ubezpieczonych w 2017 r. o zarejestrowaniu szkody, TUW, jako podstawę prawną wskazał art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej, podczas gdy w okresie tym powyższą kwestię regulował art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej²⁰⁴. Dyrektor Biura Likwidacji Szkód TUW wyjaśnił, że „w 2017 r. wysłano pisma ze starym wzorcem, w którym podano nieaktualny nr dziennika ustawy o działalności ubezpieczeniowej, a po wykryciu błędu wprowadzono stosowną poprawkę w wychodzących pismach. W latach 2018 - 2019 w zawiadomieniach podano prawidłową podstawę prawną.

(akta kontroli strony 286-287, 800-807, 808)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

III. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 11 grudnia 2019 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

---

²⁰⁴ Dz. U. 2019 poz. 381 ze zm.

Kontrolerzy

Jakub Łakomecki
inspektor kontroli państwowej

.....

Krzysztof Płoszewski
główny specjalista kontroli
państwowej

.....

Dyrektor

z up. Tomasz Nowiński
p.o. wicedyrektor

.....

